

MICII CERCETĂTORI

**Activitate în cadrul Proiectului ”Plan de reducere a părăsirii timpurii a școlii la
Școala Gimnazială Biertan”**

F-PNRAS-1-2022-1587

Cartea nr. 1

An școlar 2023-2024

Comitetul de redacție:

Prof. Stuchirean Valeria Ramon, Școala Gimnazială Biertan

Elevi: Grancea David, clasa a VIII-a

Rusu Sidonia Nicoleta, clasa a VIII-a

Udvar Roxana Mihaela, clasa a VI-a

Adam Ștefania Nicoleta, clasa a VI-a

Adam Alexandra Elena, clasa a VI-a

Moldovan Crina Ramona, clasa a VI-a

Suciu Cosmina Laura, clasa a VI-a

Grancea Ema Maria, clasa a V-a

Farkaș Valentina Cristiana, clasa a VII-a A

Buhazi Francisca Roxana, clasa a VII-a A

Director, prof Dragomir Daniela

Argument

În școala noastră se derulează proiectul “Plan de reducere a părăsirii timpurii a școlii la Școala Gimnazială Biertan” cod proiect F-PNRAS-1-2022-1587, finanțat prin PNRR, iar noi suntem înscriși la activitatea ”Micii cercetători”.

Activitatea își propune, ca prin investigații, să redescoperim meșteșuguri locale, tradiții sau obiceiuri, în general elemente de patrimoniu imaterial care se transmit din generație în generație.

Informațiile pe care le strângem, le vom valorifica prin elaborarea unor articole și consemnarea lor în acest caiet al proiectului, pe care îl vom pune la dispoziția tuturor elevilor interesați.

SĂRBĂTOAREA ARMINDENILOR

Interviu cu familia *Popa Viorica și Eugen* din satul Biertan

Grancea David și Rusu Sidonia Nicoleta, clasa a VIII-a

Udvar Roxana Mihaela, clasa a VI-a și Grancea Ema Maria, clasa a V-a

Școala Gimnazială Biertan

Bună ziua! Ne puteți spune ceva despre dumneavoastră?

Bună ziua ! Mă numesc Popa Viorica, am 55 de ani, locuiesc de când m-am născut în Biertan, deci sunt băștinașă m-am căsătorit cu Popa Eugen și avem o fată împreună.

Ce este "ARMINDENI"?

"Armindeni" i se spune unei crengi verzi, de obicei de mesteacăn care se pune la poarta fetelor de Rusalii.

Pe vremea dumneavoastră, se puneau armindeni?

Popa Viorica: Da, chiar așteptam foarte mult Sărbătoarea asta a armindenului, când erau Rusaliile. Mergeau băieții în pădure, atunci seara, sâmbătă seara și veneau cu armindeni.

Popa Eugen: Îmi amintesc că mergeam în Fetea și îi aduceam cu căruța, cu remorca, cu ce prindeai, pentru că numai acolo găseam mesteacăn. Mai puneam plop cu coajă albă ce se găsește în cetate, când ploua foarte tare și nu apucam să mergem.

Ce ne puteți spune despre Sărbătoarea Armindenilor din satul nostru?

Popa Eugen: Păi aici se puneau armindeni, iar în ziua de Rusalii, veneau fetele, dădeau o prăjitură, un pahar de suc de vin și chefuiam.

Ce simbolizează această sărbătoare?

Popa Viorica: Armindenul ți-l pune drăguțul la poartă. Se pune la toate fetele, dar se zicea că de cel de care ești îndrăgostită, el îți pune la poartă armindenul. Simboliza dragoste, iubire.

Ați fost cu ceata de feciori când erați tânăr la tăierea și punerea Armindenilor?

Popa Eugen: Da, mulți ani la rând. Eram o gașcă de vreo zece băieți și vreo paisprezece fete. La noi se făcea chef în fiecare duminică, unde găseam o cămăruță, aveam un casetofon pick-up din ăla cu disc și cu ăla am făcut la început, dar după a mai evoluat știința, am avut casetofon, magnetofon.

În ziua de astăzi mai apreciază oamenii această sărbătoare?

Popa Viorica: Din păcate nu, deci mai sunt care pun, dar foarte puțini. Atunci era o mândrie să ai armindenii la poartă, nu se puneau doar la fete ci și la biserică. Acum, foarte puțini mai păstrează.

Credeți că această tradiție va continua la nesfârșit sau se va pierde încetul cu încetul?

Popa Viorica: E ca și pierdută, deci uite puteți spune și voi că sunteți fete v-a pus cineva armindenii?

Popa Eugen: Cel puțin la noi în sat e pierdută. Dar, dacă mergeți spre Sibiu pe la Nocrich, acolo aproape pe la fiecare poartă vezi armindenii. Deci sunt zone unde se mai păstrează obiceiul.

”E sărbătoare în sat! Un obicei păstrat an de an de Rusalii – pusul armindenilor la poartă!”

STRIGĂTURI DE NUNTĂ

Interviu cu vecina noastră *Răduțiu Anișoara* din satul Richiș, 66 ani

Adam Ștefania Nicoleta și Adam Alexandra Elena, clasa a VI-a
Școala Gimnazială Biertan

Bună ziua! Ne puteți spune ceva despre dumneavoastră?

Mă numesc Radutiu Anișoara, stau în Richiș de 66 de ani, de când m-am născut, sunt pensionară și timpul mi-l ocup cu copiii, mai ajut la o pensiune. În trecut am lucrat la o fabrica de pantofi, apoi la un restaurant ca ospătăriță. Dar îmi place să și strig la nunți.

De la cine ați învățat să strigați la nunți?

Nu m-a învățat nimeni. Am furat meseria de la lelea Mariana, Dumnezeu să o ierte, avea o voce frumoasă. Dar nu a vrut să mă învețe, mie mi-a plăcut și am furat ”meseria” de la ea.

Va aduceți aminte câteva strigături de nunta?

Îmi mai aduc câteva, pentru mireasă:

*”Tu, mireasa cu cunună
Se cunoaște că-i fi bună
Că nici mă-ta n-o fost rea
De te-o făcut frumușea”*

Și se face iuiuiu...

Aveți vreo ordine a strigăturilor? Cum se desfășura tot obiceiul?

Prima data se începe de la mire unde se adună domnișorii, aici se strigă din alea cu curtea:

*”În ce curte vă băgați
Într-o curte cu pălan,
Unde oameni-s de neam
Într-o curte cu flori multe
Unde oameni-s de frunte.”*

Apoi cu alaiul se merge la nași, și aici se ”strângă” pentru nași:

*”Nașule țucați-a-și gura
Haide să ne dam de-a dura
Ș-apoi unde ne-om opri
Vai de capul tău o fi.”*

Și acum încep cu nănașele:

*”Vai nașă frumoasă ești
Parca ai venit din București
Si nănașul lângă ea
Parcă-i din America”*

După se ”mere” la mireasă:

*”Tu mireasă draga mea
De ți-o fi socră-ta rea
Matură curtea cu ea
Și de n-o tace din gură
Mătură cu ea prin șură
Ca-așa-i lumea democrată
Numai zici mamă și tată
Ci le faci numa cu mâna
La bătrân și la bătrâna.”*

Pe drum se fac porți cu covoare și se strigă pentru nași, socri mari și mici:

*”Am auzit azi în sat
Că nași-s oameni bogați
Bagă mâna-n buzunar
Și scoate bani diă-ia mari
Baga mânilor-amândouă
Și îmi da o sută două
Scote banii la iveală...”*

Și nașu trebuie să scoată banii...

*”Și încă una, încă o sută...
Să fii mândră soacră mică*

*Că-ți vine un ginerică
Și-ți aduce un fârcoi
Să întorci la euruo!*”- asta-i mai noua făcută de mine

Pentru socru mare:

*”Faci-ni-ți oțâr de cale
Să mă duc la socru mare
Să mă sui pe el călare
Și de nu i-o păre bine
Să se suie el pe mine!”*- sunt mai haioase să rătă lumea

Acum nașii ”trăbă” să scoată banii dacă nu, nu se desface poarta, se aruncă cu grâu peste ei, se cer prăjituri și băutură.

Se ajunge cu alaiul la sală unde la intrare se ”străgă”, nu se intră fără ”străgături”

Pentru nașa:

*”Nanășuță de mătase
Bagă-mă bucătăreasa
Ca nu-ți cer simbrie
Numa dă-ni pe nunu nie”
Si sunt mai multe și pentru soacră
”Socră mare sa trăiești
Alt băiat sa îți mai crești
Pe asta l-ai crescut bine
Nu te-o făcut de rușine
Ai crescut la tinerețe, ca sa ai la bătrânețe”*

Pentru naș:

*”Nașule mai știi atunci
Când noi neam iubit prin lungi
Mi-ai promis că-mi iei papuci
Și de nu-mi vi cumpăra
Te spun la toată lumea”*

Credeți că tinerii sunt interesați să învețe acest obicei ?

Din păcate, nu. Am vrut să o învăț pe nepoata mea, dar nu vrea. Acum și nunțile se fac mai rar. Anul trecut au fost două, la care am ”străgat”. Dar au fost ani în care erau și 10 nunți. Obiceiul se va pierde în timp. Tinerii fac nunțile la oraș, nu mai fac în sat, nu mai sunt oameni care să-și dorească să învețe. E păcat!

ZESTREA MIRESEI

Interviu cu vecina noastră Todoran Maria din satul Biertan

Grancea David și Rusu Sidonia Nicoleta, clasa a VIII-a

Udvar Roxana Mihaela, clasa a VI-a și Grancea Ema Maria, clasa a V-a

Școala Gimnazială Biertan

Bună ziua! Am dori să aflăm câte ceva despre dumneavoastră?

Dragi elevi, ce să vă pot povesti? Aș avea multe să vă povestesc. Eu când aveam vârsta de patru ani am venit aici cu părinții mei pentru prima dată în Biertan. Ce să vă pot spune despre mine, am doi copii, doi băieți pe care cred că voi îi cunoașteți, unu v-a fost și profesor și chiar diriginte.

Aș putea să vă povestesc și din obiceiurile de aici și de unde mă trag eu, pentru că eu vin dintr-o zonă frumoasă, Comuna Broșteni, e o interferență între județul Alba și județul Sibiu. În comunitatea de acolo au abordat obiceiurile din Alba-Iulia dar și din zona Sibiului, așa că eu am trăit aici la Biertan până la vârsta de douăzeci și unu de ani, nu chiar douăzeci și unu că împlineam în noiembrie când am plecat de aici cu părinții mei și pot să vă spun câte ceva și despre nunți că și noi când eram copii și auzeam că este nuntă și fugeam repede la casa miresei sau la casa mirelui să vedem ce se petrece că eram curioși și acolo am văzut și eu nunțile care se făceau la Biertan. Într-adevăr sunt obiceiuri foarte frumoase, când ești copil îți se imprimă în minte foarte multe întrebări: de ce așa?, cum așa?, de ce se îmbracă așa?, de ce nu se îmbracă alt fel sau așa? Că fiecare familie de la mire sau de la mireasă au și ei obiceiurile lor în familie și noi ca și copii ne-a plăcut întotdeauna să vedem mireasa, asta era principala, mirele ca mirele, dar mireasa?

Va aduceți aminte în ce constă ”zestrea” unei mirese din vremea dumneavoastră?

Zestrea miresei este foarte diferită, dintr-o zonă în alta și am să vă arăt și o poză cu nunta părinților mei, din comuna în care am fost eu, înainte să mă stabilesc la Biertan. Poza asta are aproape o sută de ani și este făcută după o poză mică, foarte mică așa cam 1/2 cm făcută de un fotograf din Blaj. În comunități nu prea erau fotografi, numai cei de la oraș, din apropiere.

Și aici sunt părinții mei, nunțile pe vremea aceea erau așa cum vedeți aici: soț și soție, mire și mireasă, în costume naționale, nași mari și nași mici, unu din partea mirelui, unu din partea miresei, tot în costume naționale și prietenii mirelui făceau un steag, erau arbust care avea tot felul de flori, panee cusute,

batistute, cusute din tinerețe de mireasă sau primite de la alte prietene de-a ei sau nașilor. Se făcea un pom care se chema măceșul mirelui și chiar din tufa de măceș, și se aranjau, asta vreau să vă zic, așa era costumația pentru mire și mireasă, hainele portului național. Mirele poartă pe cap o pălărie, o cămașă pe care o am și acum, brâu din piele sau șerpar, pantaloni din postav alb și cizme negre și vârstă, o floare din hârtie creponată. Mireasa poartă costum național cu ie, cu laibăr sau cheptăruț, catrințe, poale și pantofi și voalul pe cap. Și nașii sunt îmbrăcați tot în costum popular și țin o panglică ca o legătură strânsă pe viață între ei.

Toate miresele primeau ”zestre”?

Mireasa primește zestre întotdeauna chiar dacă erau mai săracuți. Dacă nu aveau, împrumutau de la alții și în timp dădeau înapoi. Era rușine dacă nu primeau zestre. Trebuiau să meargă la socri cu lucruri făcute de mâna lor sau de mâna mamei lor.

Ne puteți arăta câteva obiecte vechi care făceau parte din această ”zestre”?

Zestrea era aproape tot ce era și pe vremea părinților mei, mobilă, țesături, covoare, plapumă, perne, perdele, fețe de masă tot ce este strict necesar să-ți întemeiezi o familie în casa soțului tău. Miresele primeau o straiță (un fel de poșetă) iar mirii primesc saci. Mai primesc prosoape, numite chindeu, fețe de pernă din cânepă sau din lână care se vopsea natural, prosoape din bumbac țesute care se puneau la icoane strânse la mijloc cu un tricolor. Mai sunt și dantele care se făceau de mână cu care împodobeau casa miresei și a mirelui, dar în special a miresei.

Credeți că în ziua de astăzi ”zestrea” unei mirese este la fel ca în vremurile trecute?

În ziua de azi nu știu ce să vă spun și eu când m-am căsătorit trebuia să merg cu zestre la socri mei făcută de părinții mei, strictul necesar: o pernă, un cearceaf, a plapumă, ceva lucruri de mână toate făcute de mama. Noi cei tineri nu mai făceam. Dar vedeam când se punea războiul în casă de prin februarie până înainte de Paști și se țesea: se făceau covoare, tot feluri de lucruri pentru nevoile miresei.

Aveți un îndemn sau un mesaj pentru copiii din ziua de astăzi?

Da, așa avea. Pentru voi fetele, în ziua de azi generația voastră cu tehnologia asta modernă, nu știu dacă v-ar mai place să vă coborâți sau să vă amintiți de la părinții voștri lucrurile vechi cu care se îndeletniceau. Nimic nu se face dacă nu-ți place, să știți! Să învățați de la părinții voștri doar lucrurile bune. Și voi veți trece prin etapa asta iar copiilor voștri cred că le-ar place să afle lucruri de la voi din vremurile trecute.

Mă bucur foarte mult că vă interesează și obiceiurile vechi de la noi și vă mai aștept cu mare plăcere.

SĂRBĂTOAREA FLORIILOR

Interviu cu soții Florin și Florentina Coroș , din Biertan

Grancea David și Rusu Sidonia Nicoleta, clasa a VIII-a

Udvar Roxana Mihaela, clasa a VI-a și Grancea Ema Maria, clasa a V-a

Școala Gimnazială Biertan

Suntem bucuroși să venim astăzi la dumneavoastră și mai ales suntem foarte încântați să ne povestiți, din ce vă aduceți aminte, despre Sărbătoarea Floriilor. Dar, mai întâi, povestiți-ne câte ceva despre dumneavoastră.

Și noi suntem bucuroși să vă primim. Noi am venit în comuna Biertan, în 1986. Ne-am stabilit aici datorită serviciului soțului, a lucrat în poliție. Eu am lucrat în mai multe locuri la școală, la fermă, la cooperativă. Avem doi copii care s-au născut aici.

În familia noastră se sărbătoresc Floriile că soția e Florentina, eu Florin, părinții soției sunt Florin și Florentina și a treia generație, copiii noștri, tot Florin și Florentina, al doilea lor nume.

Ce ne puteți spune despre Sărbătoarea Floriilor din satul nostru?

E o sărbătoare frumoasă și cu vechime ,este o sărbătoare creștină. Se sărbătorește intrarea lui Isus în Ierusalim și, după cum știți, locuitorii din Ierusalim L-au întâmpinat cu crenguțe de fenic și măslin. Cum la noi nu sunt măslini s-a folosit salcie. Îmi amintesc de când eram copil că de sărbătoarea Floriilor se rupeau crenguțe de salcă, de la sălciile plângătoare și acum se mai practică acest obicei. Crenguțele erau duse la sfințit la biserică și apoi fiecare creștin și le ducea, acasă și le împleteau făcând din ele o cunună. Cununa se punea la icoană și casa respectivă, se spunea, că e ferită de trăsnete și de furtuni. Din moși știam că în momentul în care era vreme mare sau grindină se scoteau afară și se atârnavă ca ograda să fie ferită de tunete și grindină.

Se spune că sărbătoarea e mai veche nu doar de când erau creștinii. Ar fi fost împrumutată de la romani, o întâmpinau pe zeița Flora cu crenguțe de salcă. Tot creștinii ortodocși spun că salca nu e bună pentru cărbuni pentru că Maica Domnului a sfințit-o când trebuia să treacă peste o punte nouă, neavând posibilitatea și s-a plecat salca și a trecut peste ea.

Ce simbolizează această sărbătoare?

Fiind o sărbătoare creștină simbolizează intrarea Domnului Isus Hristos în Ierusalim.

În ziua de astăzi mai apreciază oamenii această sărbătoare?

Cred că persoanele în vârstă apreciază valoarea creștină și duc crenguțe de salcă pentru sfințit la biserică. Cred că cei mai tineri apreciază faptul că în ziua de Florii, după amiază, se adună tinerii, rudele, prietenii și merg la cei care poartă nume de floare și petrec. Varianta asta se mai păstrează încă. Duminica Floriilor este totuși o sărbătoare aparte pentru că marchează începutul Săptămânii patimilor.

Credeți că această tradiție va continua la nesfârșit sau se va pierde încetul cu încetul?

Mi-ar plăcea foarte mult să nu se piardă. Asta depinde de voi, de generația tânără. Vedeți voi că și o plantă care nu are rădăcini se usucă. Tradiția îi va ajuta pe tineri să se regăsească, este esențial pentru ei. Am întâlnit mulți tineri plecați care și-au dorit să se mai întoarcă măcar odată acasă. Sunt și sași care lasă print-un notar în scris că doresc să fie înmormântați în țară, unde au copilărit. Pentru ei, asta este acasă.

Ați avea un mesaj pentru tinerii din ziua de astăzi?

Tradițiile și cultura nu trebuie abandonate, dar asta depinde de voi. M-aș bucura foarte mult să nu se piardă tradițiile. Vedeți voi a ajuns ca ia să fie purtată tot mai mult și promovată de marile case de modă din lume. Ar fi păcat ca între hainele de gală fiecare român să nu aibă și o ie care ne leagă de generațiile care au fost.

REȚETE TRADIȚIONALE

Interviu cu vecina noastră *Răduțiu Anișoara* din satul Richiș, 66 ani

Adam Ștefania Nicoleta și Adam Alexandra Elena, clasa a VI-a
Moldovan Crina Ramona, clasa a VI-a
Școala Gimnazială Biertan

Bună ziua! Suntem bucuroase să vă vedem. Am auzit că știți să gătiți foarte bine, nu doar am auzit ci și am gustat din preparatele dumneavoastră, și am dori să știm mai multe despre produsele pe care le preparați. Dar , mai întâi, povestiți-ne cate ceva despre dumneavoastră.

Bună ziua! Mă numesc Radutiu Anișoara, stau în Richiș de 66 de ani, de când m-am născut, sunt pensionară și timpul mi-l ocup cu copiii. În trecut am lucrat la o fabrica de pantofi, apoi la un restaurant ca ospătăriță. În prezent mai ajut la o pensiune unde fac preparate tradiționale de la noi din zonă.

De unde ați învățat să gătiți?

Am învățat de la mama mea iar mama de la bunica mea. Mama făcea niște mâncăruri foarte bune, toată lumea o lăuda.

Va aduceți aminte vreo rețetă tradițională făcută de mama dumneavoastră în tinerețe?

Îmi aduc aminte mai multe. De exemplu lichiul cu griș sau flodână cum i se mai zicea. Ciorba cu agrișe o făcea bunica mea cu afumătură și fasole verde dar eu nu prea obișnuiesc să o prepar că mie nu prea îmi plăcea. Era o rețetă care îmi plăcea foarte mult, ciorba de fasole roșie cu prune uscate. Asta o mai prepar și eu azi că are un gust aparte.

Ne puteți spune rețeta?

Sigur. Să începem cu prunele care se culegeau toamna și se înșirau pe sfoară să se usuce la soare. Când sunt uscate le punem într-un săculeț și se păstrează la rece. Ciorba se prepară cu ciolan afumat care se pune la fiert. Apoi se pune fasole roșie, nu albă, roșie și se lasă la fiert împreună cu ciolanul. Pe la jumatea timpului se taie mărunț ceapă, morcovi, țelină, pătrunjel rădăcină și se pun și ele la fiert. Azi se călesc, dar mai demult nu se căleau, se puneau direct în oală să se fiarbă. Spre sfârșit se pune un pumn de prune uscate apoi se acrește cu oțet si ca și verdeață se pune "tarcăn" (tarhon), țelină. E foarte gustoasă.

Credeți că tinerii de azi mai prepară mâncăruri tradiționale?

Să știți că nu prea, dar sunt care obișnuiesc. Cred că depinde foarte mult de cum au fost învățați de părinții lor. Acum la modă e mâncarea fast-food dar la sărbători se mai fac. Mai fac și eu pe la

pensiuni, unde sunt chemată, și diferite festivaluri. Am fost anul trecut la un concurs de gătit unde am făcut lichiuri cu griș și am luat locul 2. S-a ținut în cadrul unui festival de la noi din sat. Am să vă arăt pozele cu produsele preparate, că le-am pus pe facebook.

Ați avea un mesaj pentru tinerii de azi?

Să învețe să gătească tradițional pentru că mâncarea noastră e mult mai bună și mai gustoasă decât orice altă mâncare. Și e și sănătoasă, se folosesc produse din gospodăria omului și nu cumpărate.

ICOANE PE STICLĂ

Interviu cu preotul Bica Ioan Cristian, din Copșa Mare

FarkasValentina Cristiana și Buhazi Francisca Roxana , clasa a VII-a A

Suciu Cosmina Laura, clasa a VI-a

Școala Gimnazială Biertan

Bună ziua! Pentru început ce ne puteți spune despre dumneavoastră?

Sunt Bica Ioan Cristian, actualmente preot în satul Copșa Mare. Sunt aici de 18 ani. M-am născut în 1975, iar preot sunt din întâi ianuarie 2006.

La ce vârstă ați descoperit pictura pe sticlă și cum?

Pe vremea când voi nu erați născute, în Romania, erau niște magazine care se numeau consignații și în care se vindeau tot feluri de lucruri pe care le aveau oamenii sau aduse din alta parte. În consignațiile respective se vindeau și icoane care fuseseră pictate cu câțiva zeci de ani în urmă. Erau icoane foarte frumoase. Cum în comunism nu se vorbea mai nimic despre icoana/ pictura pe sticlă, pe atunci nu aveai voie să vorbești despre religie sau să vorbești despre alte lucruri, am foarte intrigat de ele. Am căutat informații și am descoperit ca au fost făcute de oameni simpli de la țară care nu aveau studii în domeniu. Și am zis că dacă ei pot să facă, pot face și eu, aveam vreo 25 de ani atunci.

Vă mai amintiți care a fost prima icoană pe sticlă pe care ați pictat-o?

Cred că da, a fost Isus Hristos cu vița de vie, apoi o icoana cu Maica Domnului.

Cam în cât timp reușiți să realizați o icoană? Este mult de muncă?

De muncă, este, depinde acum , dacă faci o munca plăcută timpul trece repede și nu-ți dai seama. O icoană pe sticla nu se realizează într-un timp anume, sunt mai multe etape în lucrul unei icoane pe sticlă și între fiecare etapă de obicei se face o pauză. Poți să începi o icoană acum și să o termini peste 10 ani, de exemplu. Asta nu înseamnă că mi-a luat 10 ani să termin o icoană. Între etape se face o anumită pauză, prima dată se pregătește sticla, se degresează, se face desenul cu tuș, pe urmă se așteaptă să se usuce tușul. Apoi peste tuș se aplică culoarea, se lasă să se usuce culoarea și să nu se

amestece cu următoarea. Deci durează cam 3 zile, lăsând timp de uscare și de toate, trebuie pusă foița pe ea și rama. Dacă vrei să o faci repede îți ia cam 3 zile.

Ne puteți spune cum se pictează o icoană? Adică, procesul prin care trece până ajunge la ceea ce vedem noi.

Se ia o bucată de sticlă, se taie la dimensiuni, se alege un desen model, se face un tipar, un șablon care se aplică pe spatele sticlei. Se lucrează cu tuș, unii fac chiar cu marker. Se face desenul și apoi se umple cu culoare. După se aplică foița de aur sau alt metal, se pune rama și e gata.

Aveți lucrări preferate de dumneavoastră din ce ați pictat și de ce? Le dați nume icoanelor?

Nu le dau nume icoanelor mele pentru că ele au deja nume în cultul ortodox fiecare icoană poartă numele Sfântului pe care îl reprezintă sau a evenimentului din viața Fecioarei Maria, Mântuitorului Isus sau a Sfinților care sunt prezenți și reprezentați în acea icoană. Icoane preferate nu am pentru că îmi plac toate pe care le fac. Dacă nu îmi plac, nu le fac.

Credeți că tinerii de azi ar dori să învețe acest meșteșug?

Sunt tineri care fac icoane foarte bune, există și o olimpiadă națională de arte și meșteșuguri populare unde mulți tineri concurează cu icoanele pe care le-au făcut ei. Sunt tineri care vor și care nu vor să învețe. De ce nu ar vrea să învețe, probabil că este o muncă migăloasă care necesită atenție și care nu aduce satisfacții imediate. Nu poți compara pictura unei icoane cu jocul pe telefon, statul pe facebook și tik-tok. Tinerii care doresc să-și dezvolte niște aptitudini și spiritul creativ, probabil că vor să facă icoane pe sticlă.

Este greu de învățat? E doar nevoie de talent sau mai trebuie și altceva?

În primul rând este nevoie de voință, deci trebuie să vrei. Nu ai nevoie de cine știe ce talent, icoanele pot fi făcute de copii de la grădiniță până la oameni de 80 de ani, deci nu e un lucru imposibil de făcut. Dacă eu am învățat de unul singur oricine poate să învețe și oricine poate să facă. E nevoie de capacitatea de a trage o linie dreaptă, de a avea un pic de simț al culorii, dacă ai și talent la desen cu atât mai bine.

Acum lucrați la vreo icoană?

Da, am tot timpul vreo 10-20 de icoane în lucru la care lucrez cum și când am timp și chef.

Sunt oameni care doresc să le pictați ceva anume?

Am avut și comenzi dar nu pictez orice. Cine dorește îmi aduce modelul și dacă îmi place le pictez. În principiu se poate.

PRELUCRAREA PÂSLEI

Interviu cu Maestrul Ilie Iordan, singurul meșter din zonă care încă mai păstrează tradiția străveche a împâslirii lânii de oaie

FarkasValentina Cristiana și Buhazi Francisca Roxana , clasa a VII-a A

Suciu Cosmina Laura, clasa a VI-a

Școala Gimnazială Biertan

Bună ziua! Suntem bucuroși să vă trecem pragul și am fi încântați să ne spuneți ceva despre dumneavoastră?

Păi, m-am născut în satul Copșa Mare, am 57 ani și am avut meseria de bucătar, înainte.

La ce vârstă ați descoperit pasiunea/ înclinația privind meșteșugul păslei?

Am descoperit destul de târziu, pasiunea pentru țesut, prelucrat cu lână o am de când eram copil văzând cum țes femeile la război. O vreme am locuit în satul Viscri și acolo am văzut femeile cum prelucrează păslea și m-am gândit să încerc și eu. Două doamne au fost de acord să mă învețe și am stat acolo o iarnă și mi-a plăcut. Așa am descoperit pasiunea pentru prelucrarea păslei.

Vă mai amintiți care a fost primul lucru pe care l-ați confecționat din pâslă?

Da, îmi amintesc. Eram cu o doamna din Germania acolo în Viscri și am încercat să facem o pălărie și nu a ieșit, bineînțeles, am stricat lâna. M-am chinuit degeaba dar mi-am dat seama despre ce e vorba. Deci primul obiect o fost o pălărie care nu o ieșit.

Cam în cât timp reușiți să realizați o pereche de papuci? Este mult de muncă?

O pereche de papuci se realizează de la începutul păslierii lânii și până la cusutul tălpilor și decorația papucilor, durează cam 8 ore.

Ne puteți spune cum se face? Adică, procesul prin care trece până ajunge la ceea ce vedem noi.

După ce oile se tund, lâna se spală și se duce la o persoană care se ocupă cu procesarea lânii. Lâna vine spălată apoi dusă la un darac (unealtă de pieptănat și scărmanat lâna). Acolo trece printr-o mașină care are dinți foarte mari care o rupe, lucru pe care îl făceam noi când eram copii, scărmanam lâna cu mâinile. Acum este o mașină care are dinți mari de 10 cm și 2 tamburi și rupe lâna. După lâna se pune pe o mașină de răcit trece prin niște tamburi mari de 2 metri și de mărimi diferite care au niște ace și fiecare tambur ia lâna și o duce pe următorul tambur până

cade mizeria din ea și firele se amestecă și se face un caier. Un domn din Săcele Brașov cu care colaborez vinde lâna în stadiu de caier. Caierul de lâna e materia primă din care eu lucrez.

Aveți modele preferate de dumneavoastră, din ce ați lucrat, și de ce?

Modelele de papuci îs cam la fel dar decorațiunile pe care le fac pe papuci îs foarte diferite, în funcție de client și în funcție de inspirația de moment. Am și câteva modele care îmi plac mai mult, cele cu spirală, cele cu simbolurile săsești de la animale care se foloseau cu dangalele, dacă știți ce înseamnă dangale- fiecare animal din sat se înfiera cu un simbol ca să nu-l piardă, adică dacă merea în ciurdă și animalul îi ajungea în alt sat se știa că simbolul ăla e de la Coșșa Mare. Deci fiecare sat avea un simbol. Simbolurile astea "dangalele" eu le folosesc acum pentru papuci. Oamenilor le place modelul ăsta.

Se mai poartă papucii de pâslă sau alte produse din pâslă?

Se mai poartă, mai puțin în România pentru aici s-a încălzit vremea și nu mai sunt iernile așa de reci dar în țările nordice, în Rusia, Germania, în Anglia unde e mai rece iarna și mai umed. În Rusia se poartă și pe stradă pentru că le pun tălpi și se fac niște cizme până la genunchi dar trebuie să fie zăpadă pentru că sunt foarte groși și călduroși. Se pot face pălării, genți, iar pălăriile de pâslă se poartă pentru că iarna țin foarte bine de cald.

Credeți că tinerii de azi ar dori să învețe acest meșteșug?

Tinerii de azi foarte puțini își doresc să facă, de obicei femeile gospodine care-și distribuie în așa fel timpul și lucrul din casă să mai lucreze un pic și la papuci pentru ca să-și completeze veniturile. Nu este un câștig foarte mare pentru că nu poți face mai mult de 3 perechi pe săptămână pentru că se lucrează foarte mult cu săpun de rufe și ți se duce pielea de pe mâini și îți trebuie foarte multă răbdare și tineretul din ziua de azi nu mai are răbdare, ăsta e motivul, cred eu, pentru care nu vor să mai facă. Foarte puțini sunt care vor. În Coșșa Mare nu am întâlnit. Am făcut niște workshop-uri pe la Simona la pensiune dar cu oameni veniți din alte părți și erau foarte interesați să vadă dar tineri nu am întâlnit să vrea. Poate dacă vă invită Giovana sau Simona sau odată să vin să fac la voi la școală atunci poate văzând obiectele gata făcute de cineva vor dori.

Este greu de învățat? E nevoie doar de talent sau mai trebuie și altceva?

Nu e foarte greu de învățat, dacă eu am fost în starea să învăț la 40 și ceva de ani să mă apuc de pâslă înseamnă că nu e foarte greu de învățat. Ce mai trebuie este răbdarea, pe lângă talent și să nu renunți chiar dacă greșești un produs să nu te descurajezi și să faci altul. Cam de asta ai avea nevoie și bineînțeles că îți trebuie pe cineva care să te învețe. Pentru asta nu numai tu trebuie să ai răbdare ci și meșterul.

Acum lucrați la vreun proiect? Ne puteți arăta?

Da, vă pot arăta. Am niște papuci neterminați și vă pot arăta cum se fac. După ce terminăm interviul vă arăt cu mare drag.

Credeți că acesta va dispărea cu timpul?

Sincer, nu cred că va dispărea pentru că orice obiect făcut de mână are valoarea faptului că e lucrat manual și oamenii au apreciat întotdeauna lucrurile făcute individual. Deci nu sunt făcute 50 de perechi la fel de mașină ci fiecare obiect este făcut pentru o anumită persoană și are o anumită personalitate și individualitate și atunci omul se bucură că numai lucrul lui arată așa și eu cred că nu va dispărea pentru că lâna e un material foarte călduros și nu poate fi înlocuit cu nimic.

Cum putem menține vie această tradiție?

Poți menține vie tradiția pâslei doar învățând pe cineva. Aș fi interesat să învăț pe cineva să facă papuci, genți, pălării. O excursie la Viscri unde sunt și tineri care învață ar fi binevenită ca să știți că și tinerii mai fac acest meșteșug.